

MARIA KUZIN

Nowe technologie w edukacji formalnej i nieformalnej na podstawie kenijskiej prywatnej szkoły w Muyeye

New Technologies in Formal and Informal Education Based on the Kenyan Private School in Muyeye

Magister, Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa im. Jana Grodka w Sanoku, Zakład Pedagogiki,
Polska

Streszczenie

Postęp cywilizacyjny dogonił wszystkie sfery życia, w tym edukację. Polskie szkoły są dość dobrze wyposażone w sprzęt multimedialny, a uczniowie i dzieci już od najmłodszych lat są wdrażani do posługiwania się nimi w celach edukacyjnych. Tego nie można powiedzieć o szkołach afrykańskich, a szczególnie o prywatnej szkole w Kenii, w nadmorskiej wiosce Muyeye, która administracyjnie należy do miasta Malindi. W szkole nie ma prądu, komputerów i innych środków multimedialnych. Uczniowie wiedzę o zdobyciach cywilizacji nabywają od nauczycieli lub z czytanych przez nich gazet. Szkoła prowadzi kampanie ekologiczne, prozdrowotne, ale z trudem udaje się przezwyciężyć nawyki lokalnych mieszkańców. Wsparciem dla podejmowanych przez szkołę działań jest miejscowy kościół. Mary's Junior School jest częściowo dotowana przez państwo.

Słowa kluczowe: informatyzacja, technologizacja, szkolnictwo prywatne, kampanie informacyjne, kampanie ekologiczne, środki multimedialne

Abstract

Civilization progress has caught up with all spheres of life, including education. Polish schools are quite well equipped with multimedia equipment, and pupils and children are already deployed to use them for educational purposes from an early age. This can not be said for African schools, and especially for a private school in Kenya, in the coastal village of Muyeye, which is administratively part of the city of Malindi. There is no electricity at school, no computers and no other multimedia resources. Students acquire knowledge about the achievements of civilization from teachers or from newspapers they read. The school runs eco-friendly, pro-health campaigns, but it is difficult to overcome the habits of local residents. Support for the activities undertaken by the school is the local church. Mary's Junior School is partially subsidized by the state.

Keywords: computerization, technologization, private education, information campaigns, ecological campaigns, multimedia resources

Wstęp

Nowe technologie, w tym informatyzacja, która ogarnęła współczesny świat, bardzo powoli wkraczają na teren Afryki. Ten kontynent w znacznej części przypomina technologiczną pustynię. Posłużę się przykładem jednej z kenijskich szkół i zaprezentuję jej dostępność do nowoczesnych technologii w edukacji formalnej i nieformalnej.

Na temat edukacji w Kenii jest mało opracowań, odniosę się więc głównie do artykułu Skorek i Wieczorek (2015), a także wykorzystam relacje dyrektora szkoły w Muyeye (wioska należąca administracyjnie do miasta Malindi), Kimaro, oraz własne obserwacje poczynione podczas pobytów w Mary's Junior School. Należy pamiętać, że Kenia była przez ponad 80 lat ofiarą kolonializmu i dopiero w 1963 r. wyzwoliła się spod rządów Wielkiej Brytanii. Ślady kolonializmu są do tej pory widoczne w każdej sferze życia, w tym także w edukacji.

Na terenie miasta liczącego ok. 300 tys. mieszkańców znajduje się wiele szkół: publicznych, prywatnych i misyjnych. Większość z nich, zwłaszcza w sektorze prywatnym, jest sponsorowana przez mieszkańców Europy, głównie Włochów. Szkoły publiczne są dotowane przez państwo i funkcjonują na dość dobrym poziomie. Na zdecydowanie niższym poziomie są szkoły misyjne oraz prywatne, które znajdują się w rękach lokalnych właścicieli i tylko w części są dotowane przez państwo. Są one jednak bardzo potrzebne, gdyż tam pobierają naukę dzieci z rodzin najuboższych.

Jak wygląda system edukacji w Kenii?

Naukę w szkole zgodnie z przepisami obowiązującymi od 2003 r. podejmują obowiązkowo wszystkie dzieci 6-letnie, z tym że obowiązuje co najmniej 2-letnie przygotowanie przedszkolne. Edukację na poziomie podstawowym można podzielić na trzy cykle: najniższy – klasy I–III, podstawowy – klasy IV–V, gimnazjalny – klasy VI–VIII. Ten etap edukacji, który trwa do 14. roku życia, jest bezpłatny i kończy się egzaminem potwierdzonym świadectwem – Kenya Certificate of Primary Education (KCPE). Wyniki końcowe są przepustką do szkół średnich i zawodowych. Program nauczania w szkołach jest jednolity, obejmuje takie przedmioty, jak: język angielski, język suahili, matematyka, historia, geografia, przyrodoznawstwo, rzemiosło oraz religia (do wyboru: chrześcijaństwo lub islam). Szkoły prywatne mogą wprowadzać nowe przedmioty, uatrakcyjnijając edukację i podnosząc jakość kształcenia. Rodzice obowiązkowo muszą wyposażyć dzieci w mundurki oraz podstawowe przybory szkolne. Każda szkoła posiada inny kolor mundurków, stąd często widzi się na ulicach grupy uczniów maszerujących do szkół w różnokolorowych strojach. Do niedawna można było spotkać uczniów, którzy do szkoły szli boso, ale zawsze mieli na sobie mundurek.

Edukacja na poziomie średnim trwa 4 lata i jest podzielona na dwa etapy. Na zakończenie szkoły uczniowie przystępują do egzaminów końcowych, które dają podstawę do ubiegania się o przyjęcie do uczelni wyższych. Jednocześnie uczniowie posiadający świadectwo KCPE, którzy nie kontynuują edukacji na poziomie średnim, mogą realizować naukę zawodu na specjalnych kursach, a po ich ukończeniu zdają Państwowy Test Zawodowy i podejmują pracę. Kenijska matura zakłada uzyskanie pozytywnych ocen z 7 przedmiotów: suahili, języka angielskiego, matematyki, wybranych dwóch przedmiotów ścisłych, przedmiotu humanistycznego (do wyboru) oraz technicznego. Aby ubiegać się o przyjęcie na studia, należy uzyskać co najmniej wynik C+ odpowiadający ocenie 3+ według systemu polskiego. Uczniowie z najlepszymi wynikami z egzaminów końcowych szkoły na poziomie podstawowym (KCPE) mogą kontynuować naukę w szkołach publicznych, natomiast uczniowie, którzy uzyskali niższe wyniki z egzaminów, mogą pobierać naukę w szkołach misyjnych. Warto podkreślić, iż szkoły prywatne w Kenii są niezwykle drogie, stąd też dostęp do nich mają dzieci z zamożnych rodzin. W ostatnich latach nastąpił ogromny rozwój szkolnictwa wyższego w Kenii. O ile jeszcze w 2005 r. istniało zaledwie 5 uniwersytetów publicznych, dzisiaj jest ich ponad 20. Ponadto funkcjonuje 17 prywatnych uczelni wyższych oraz 14 państwowych i prywatnych college'ów. Najnowsze dane pokazują ponad 2-krotny wzrost przyjęć w 2014 r. (443 783 studentów) w porównaniu z rokiem 2012 (ok. 215 000 studentów) (Stanek, Wieczorek, 2015, s. 257).

Wielu rodziców nie stać na utrzymanie dziecka w szkole, toteż dzięki osobom prywatnym i darczyńcom powstają lokalne szkoły prywatne. Tak stało się w przypadku Muyeye mieszczącego się na obrzeżach Malindi. Szkoła, o której wspominam, jest szkołą prywatną, częściowo dotowaną z budżetu państwa. Posiada 9 klasopracowni (a właściwie pomieszczeń), pokój dla nauczycieli, gabinet dyrektora. Uczy się tutaj 423 uczniów (2 lata temu było ich 120!). Przy szkole funkcjonuje oddział przedszkolny. Szkoła dysponuje też dużym pomieszczeniem, które jest rodzajem świetlicy. Tam odbywa się większość uroczystości szkolnych, spotkania z odwiedzającymi gośćmi. Na podłogach rozłożone są maty, na których małe dzieci oddają się południowej drzemce. Szkoła prowadzi dożywianie dla najbiedniejszych dzieci. Jest to zazwyczaj miska kaszy (*ugali*) i kubek wody. Pomieszczenia, w których są prowadzone zajęcia, pozbawione są podstawowych pomocy dydaktycznych. Niektóre mają tablice, a od jakiegoś czasu pojawiają się proste pomoce wykonane ręcznie przez nauczycieli. We wszystkich klasach stoją plastikowe krzeselka dla uczniów, a w kilku są nawet ławki.

Uczniowie przebywają w szkole od 8.00 do 17.00. Czesne za jeden semestr wynosi 2025 kenijskich szylingów (ok. 7,5 \$ miesięcznie). Program nauczania realizowany jest w ciągu trzech semestrów, a rok szkolny rozpoczyna się w styczniu. Przerwy semestralne są w porze deszczowej i suchej.

Edukacja 40 dzieci z tej szkoły jest sponsorowana przez prywatnych darczyńców, gdyż w przeciwnym wypadku w ogóle nie uczęszczałyby one do szkoły z powodu niskiego statusu finansowego rodziców.

Brak jest podstawowych przyborów szkolnych. Uczniowie posiadają zazwyczaj jeden zeszyt, natomiast podręczniki bywają tu rzadkością – czasem jest to jeden na klasę. Podręcznik jest dwujęzyczny: angielsko-suahili. Nauczyciele porozumiewają się z uczniami w języku angielskim, a dla młodszych dzieci stosują objaśnienia w rodzimym języku. Szkoła realizuje obowiązujący w Kenii program nauczania.

Nie ma tu dostępu do środków multimedialnych, telewizji, komputera, komunikatorów. W planie działalności tej placówki są wyjazdy do biblioteki publicznej oddalonej od Muyeye o 17 km. Tam uczniowie korzystają z komputera, czytają także książki. Jest to wówczas duże wydarzenie dla szkoły. Wyjazdy te są bardzo kosztowne, obciążają budżet szkoły, więc nie są częste.

Część pracowników szkoły posiada telefony komórkowe, które pełnią jednak tylko funkcję komunikacyjną, gdyż dostęp do internetu jest utrudniony, a dorośli mogą z niego korzystać, udając się do internetowych centrów. Nauczyciele nie posiadają w domu telewizorów – mogą oglądać programy TV w pobliskich barach i restauracjach. Dużym problemem dla wioski jest niestabilne zaopatrzenie w energię elektryczną – bardzo często brakuje prądu, a korzystanie z niego i tak przekracza możliwości finansowe wielu mieszkańców. Z moich obserwacji wynika, iż marzeniem każdego dziecka w tej szkole jest posiadanie telefonu komórkowego, który może dać im możliwość poruszania się w cyberprzestrzeni.

Jedną z form informowania uczniów o aktualnej sytuacji politycznej, społecznej czy kulturalnej w kraju i za granicą jest czytanie prasy. Dyrektor kupuje najbardziej popularne czasopisma w mieście, a następnie nauczyciele wraz z uczniami zapoznają się z ostatnimi wydarzeniami. Z relacji dyrektora wynika, iż dzieci z tej szkoły nigdy nie wyjeżdżają do centrum miasta, ponieważ nie stać ich na opłatę za przejazd. Kolejną przeszkodą jest to, że rodzice uczniów są często analfabetami i nie potrafią poruszać się po miastach i centrach handlowych. Żyją w swoich zamkniętych enklawach, pielęgnując dawne obrzędy i życie według starych afrykańskich tradycji. Jeśli rodziców nie stać na zakup podstawowych przyborów szkolnych dla dziecka, tym bardziej nie mogą sobie pozwolić na wyjazd do kin, muzeów czy teatru.

Oknem na świat jest dla nich Mary's Junior School. Dyrektor szkoły organizuje dla rodziców wiele spotkań o charakterze edukacyjnym, wygłasza prelekcje dotyczące wychowania, higieny, przekazuje bieżące informacje. Szkoła w Muyeye jest oknem na świat właściwie dla całej tutejszej społeczności. Kampanie informacyjne związane z podejmowanymi akcjami realizuje się w ten sposób, iż w drukarni zamawiane są plakaty, ulotki, foldery, które rozwiesza się na drze-

wach i słupach. W okresie nasilonych opadów i wzrostu zachorowalności na malarię i inne zakaźne choroby rozwiesza się informacje dotyczące profilaktyki zdrowotnej. Są to jednak drogie formy docierania z informacjami do mieszkańców, dlatego np. wiadomości o szkolnych uroczystościach, zebraniach i akcjach często przekazywane są drogą ustną przez pracowników obsługi oraz księży, bowiem kościół mieści się w centrum wioski.

Od niedawna w wielu państwach afrykańskich wprowadzono zakaz wwożenia i używania plastikowych torebek ze względu na zagrożenie ekologiczne dla naturalnego środowiska. Od początku istnienia szkoły w Muyeye dyrektor wraz z nauczycielami i uczniami podejmuje akcje sprzątania środowiska. Aby zachęcić lokalną społeczność do zbierania odpadów, dyrektor zapewnia wodę podczas trwania akcji. Najczęściej do kampanii przyłączają się osoby starsze, samotne matki i najbardziej niebezpieczną część mieszkańców wioski, gdyż dodatkowo w zamian za oczyszczanie terenu dyrektor rozdaje mieszkańcom mąkę kukurydzianą, która jest dla nich podstawowym źródłem pożywienia.

W ramach prowadzonych kampanii informacyjnych na drzewach czy tablicach rozwiesza się plakaty nawołujące do zachowania elementarnych zasad higieny oraz dbałości o środowisko naturalne. Treść ich brzmi np.: „Nie wchodź na trawę! Sadźmy drzewa! Bądź zawsze czysty!”. W szkole w Muyeye uczniowie dbają o czystość, wrzucają śmieci do koszy, a odpady szkolne po całym dniu nauki spala się w śmietniku mieszczącym się obok szkoły. Posiadanie koszy i utylizacja śmieci jest dużym krokiem w stronę dbania o czystość i ochronę środowiska. To wyróżnia tę szkołę.

Podsumowanie

Mary's Junior School wymaga ogromnych nakładów finansowych, aby chociaż w niewielkim stopniu wdrażać współczesne technologie, a tym samym przekazywać uczniom wiedzę i umiejętności na miarę XXI w. Taka forma edukacji dałaby tym dzieciom możliwość lepszego funkcjonowania w szkołach średnich, a potem możliwość awansu społecznego i wyjścia z biedy.

Polskie dzieci nawet z małych szkół mają większy dostęp do nowoczesnych technologii niż uczniowie w Afryce, choćby ci, którzy mają szczęście być uczniami dużej placówki takiej jak Mary's Junior School. W polskich przedszkolach dywan interaktywny coraz częściej jest jednym z podstawowych środków multimedialnych. Już od przedszkola i klasy I tablice interaktywne są na wyposażeniu wielu sal lekcyjnych. Uczymy programowania, uczniowie mogą korzystać z audiobooków, multibooków, cyfrowych bibliotek. Standard życia naszego społeczeństwa i świadomość rodziców na tyle wzrosła, że oprócz wiedzy przekazywanej ich dzieciom w placówkach edukacyjnych, umożliwiają im korzystanie z dobrodziejstw kultury, techniki, wyjeżdżając z nimi do kin, teatrów, parków sportu i rekreacji.

Tym niestety nie może poszczycić się przeciętna afrykańska szkoła.

Literatura

- A Look at the Education System in Kenya*. Pobrane z: <http://educationispower.org/kenya-overview/education-in-kenya> (5.07.2018)
- Education System in Kenya*. Pobrane z: <https://www.classbase.com/countries/kenya/education-system> (5.07.2018).
- NATIONAL EDUCATION SECTOR PLAN, T. 1: *Basic Education Programme Rationale and Approach 2013/2014–2017/2018* (2014). Ministry of Education Science and Technology, Republic of Kenya. Pobrane z: <https://www.globalpartnership.org/content/education-sector-plan-2013-2018-kenya> (5.07.2018).
- Stanek, K., Wieczorek, G. (2015). System edukacyjny w Kenii. Od nauki pod baobabem po uniwersytet. *Labor et Educatio*, 3. Pobrane z: https://depot.ceon.pl/bitstream/handle/123456789/9410/labor_et_educatio_3_stanek_1.pdf?sequence=1 (4.07.2018).
- Wanjohi, A.M. (2011). *Development of Education System in Kenya since Independence*. KENPRO Online Papers Portal. Pobrane z: www.kenpro.org/papers (6.07.2018).